

О.В. НЕСТЕРЕНКО, канд. техн. наук, доц., А.Ю. АНТОНОВ, д-р техн. наук., проф.,
Є.О. НЕСМАШНИЙ, д-р техн. наук, проф.
Криворізький національний університет

ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ШЛЯХУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОСОЮЗУ

Охорона праці є одним із найбільш важливих секторів соціальної політики Євросоюзу, а європейське законодавство дає можливість забезпечити охорону праці на досить високому рівні. Відповідно, прийняття сучасного законодавства в Україні щодо охорони праці з врахуванням законодавства ЄС є важливим і значним кроком і дасть змогу створити безпечні і нешкідливі умови праці для працівників і подовження періоду активної працездатності. При цьому законодавство України повинне містити загальноєвропейську концепцію, яка базується на принципах пріоритетності заходів з охорони праці та забезпечення максимально можливого захисту в передбачуваних умовах робочого середовища. На теперішній час основні витрати наших підприємств припадають на пільги та компенсації постраждалим внаслідок нещасних випадків і профзахворювань, а не на створення безпечної техніки, нормалізацію умов праці, профілактику виробничого травматизму і професійної захворюваності. За оцінками Міжнародної організації праці (МОП) економіка країни при цьому втрачає до 4% ВВП. На даному етапі розвитку світової економіки головна мета діяльності МОП полягає у підвищенні добробуту та поліпшенні умов праці робітників через сприяння соціально-економічного прогресу та захисту прав громадян. Співробітництво України і МОП направлене на реформування трудового законодавства України та забезпечення його виконання згідно з основними положеннями МОП. Україна ратифікувала 69 конвенцій (8 фундаментальних із 8, 4 пріоритетних із 4 та 57 технічних) із 177 конвенцій МОП. Основоположною серед конвенцій є конвенція «Про безпеку, гігієну праці та виробниче середовище» № 155. У країнах ЄС значна увага приділяється стимулюванню охорони праці.

Отже і в Україні необхідно створити ефективну систему стимулювання та мотивації дотримання правил охорони праці та створення безпечних умов праці на підприємствах. Економічне стимулювання охорони праці повинне бути направлене на посилення зацікавленості роботодавців у поліпшенні умов праці на робочих місцях, а також економічної відповідальності власників підприємств за шкоду, заподіяну несприятливими умовами праці. Важливим питанням залишається аналіз витрат, пов'язаних з порушенням вимог охорони праці, виробничим травматизмом і професійними захворюваннями. На жаль, мало уваги приділяється аналізу економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов праці та економічного стимулювання працівників і керівників за роботу без травм та дотримання безпеки праці. Крім цього, у країнах ЄС ефективними заходами забезпечення охорони праці є також податкові пільги на засоби, спрямовані на поліпшення умов праці та дуже високі штрафи для роботодавців, які не забезпечують гідні умови праці. Особлива увага у Європейських країнах приділяється і соціальним результатам впливу умов праці на працівників. До позитивних соціальних результатів належить ступінь впливу трудового процесу на здоров'я людини, розвиток її особистості, ставлення до праці, соціальну активність, задоволення потреби в сприятливих і безпечних умовах праці.

Негативний соціальний результат полягає у зниженні зацікавленості в праці, зниженні трудової дисципліни, зростанні плинності кадрів внаслідок несприятливих умов праці. Таким чином, потрібно перейняти досвід країн ЄС у цій сфері і запровадити запропоновану Європейським фондом з поліпшення умов життя і праці інноваційну модель стимулювання охорони праці, що містить ряд економічних стимулів, здатних позитивно впливати на поліпшення виробничого середовища. Дана модель акцентує увагу як на існуючих, так і на ідентифікації майбутніх ризиків, а також на визначенні шляхів зниження їх впливу.

Базовими складовими цієї моделі є: - надання можливості підприємствам отримувати бонуси за реалізацію заходів щодо поліпшення умов виробничого середовища; - фінансування консультацій з профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань на малих підприємствах; - надання пільг підприємствам при інвестиціях для поліпшення умов та підвищення безпеки праці на робочих місцях; - видача ярликів (знаків якості продукції) для підприємств, на яких досягнуто високого рівня умов праці.